

מחיצות

הלכתי עם בתי בת החמש לתפילת ערבית בבית-הכנסת השכונתי, ומכרי שם כיבדו אותי בפתיחה וסגירה של ארון הקודש באחד מפרקי התפילה המיוחדים של ערב החג. כאותו כוהן גדול ביום הכיפורים הרגשתי, כאשר אני ובתי, הלבושים בבגדי לבן, צעדנו אל ארון הקודש, עלינו במדרגות וניסינו להסיט את פרוכת הקטיפה המכסה את דלת הארון...

עכשיו הרגשתי פתאום דחוי מבית-הכנסת ומספרי התורה האצורים בארון הקודש.

(דב אלבוים, מסע בחלל הפנוי, פרק א)

"עבודה מספר
עשר",

ברד פינצ'וק;
חנן פומגרין;
בובי
לוקסמבורג,
2002

מדיה מעורבת
(הדפסה)
דיגיטאלית,
(טקסט)

התנתקות
בכפר מימון,
2005, מופץ
ברשת ללא
שם

<http://www.shores.org.il/spages/articles/article220.htm>

גדר ההפרדה, בנקסי, 2005,
תצלום וגרפיטי.

<http://margotwolf.blogspot.co.il/2011/01/banky.html>

עבודה מס' 10 – ההסבר המצורף לעבודה

י"תל אביב היא עיר גנים, וכל בניין בה ממוקם במרחק
מה מקו המגרש. מייסדי העיר רצו ליצור תאי מגורים
שיהיו משופרים מאלו שהכירו באירופה. מרחק בין
הבניינים מאפשר ארבעה כיווני אוויר וגינה ירוקה
מסביב לכל בניין. במציאות, מאחר שכל בניין שומר
על תחומו, נוצרות בין הבניינים סדרות של חללים
צרים, חסרי שימוש ולרוב מוזנחים. רצינו לפתוח פתח
בגדר שבינינו לבין השכן כדי ליצור מקום משותף.
לצורך התחלת העבודה פנינו לשכנים כדי לקבל את
הסכמתם...

...ק' היא בעלת בית מס' 9, אלמנה מבוגרת כבת שמונים. הדגשנו שאנו נשלם את הוצאות הפרויקט, והבטחנו לבנות את הגדר מחדש על חשבוננו, אם התוצאה לא תהיה לרוחה. היא נדהמה מהצעתנו, "הרי מה יצא לכם מזה?" היא שאלה שוב ושוב, "ומה יצא לי מזה?" היא הוסיפה. היא סיפרה לנו, שלפני שלושים שנה חיכתה שנים כדי לקבל קו טלפון, לבסוף הודיעה לה חברת הטלפונית, שהיא תקבל קו רק אם תרשה להעמיד עמוד טלפון בביתה. מרוב בלבול היא הסכימה לתביעתם. עד היום ילדיה לא סולחים לה על כך, ולכן היא חוששת לטעות שוב.

פנינו אל ג', נציגת ועד הבית של בניין מס' 11, שהודיעה כי לא תסכים לעבודה מאחר שלפני עשרים שנה שיפצה ק' את ביתה, והשאירה את פסולת הבניין בשטח הבניין של ג', והיא עודנה כועסת.

"עבודה מספר עשר" בוחנת את הפוטנציאל של תל אביב כעיר שיתופית המקורבת לרעיונות מייסדיה...

"עבודה מספר עשר" חוקרת את החלל שבין שני הבניינים. היא חולמת על מקום משותף – מקום הנמצא על הגבול, על קו התפר שבין האנשים."

(הסבר המצורף לעבודה, בית מס' 10. "החדר" ברד פינצ'וק, חנן פומגרין, בובי לוכסמבורג. 2002. מדיה מעורבת מתוך הספר "גבולות של קדושה" עמ' 5-6)

חומות של תקווה

במאי : פראנק דרבווי, ארה"ב, 1994

הסרט מעלה את שאלת היחס והקשר בין האסירים לחומות הכלא.
האם אסיר בהכרח רוצה לעבור את החומות ולהשתחרר?

"אני אומר לך שהקירות הללו

מצחיקים ;

תחילה אתה שונא אותם,

ואז אתה מתרגל אליהם,

מספיק זמן עובר,

ואתה נהיה תלוי בהם"

[רד (מורגן פרימן), מתוך הסרט]

ואתה נהיה כל כך תלוי בהם.

טיירונות – קיר טיפוס בבוחן מסלול

במאי: אורי ברבש, ישראל, 1998

בפרק השלישי בעונה הראשונה מתקשה גוליבר, חייל בפלוגה, לעבור את "קיר הטיפוס" אותו חייב כל חייל קרבי לעבור. למרות ניסיונות הצוות, גוליבר לא מצליח לעבור עקב משקלו הרב.

בשלב זה, המפקדים הישירים של גוליבר מוותרים לו על המשימה לעת עתה, אך למפקד הפלוגה יש תכניות אחרות. הוא לא מרשה לגוליבר לחזור למחלקה עד שיצליח לעבור את הקיר. גוליבר מקים מאהל ומוצא דרך מקורית ביותר לחזור למחלקה.

הסדרה "טיירונות" עוקבת אחר הדמויות השונות סביב תקופת הטיירונות של חיילי חטיבת גבעתי, מפקדים, חיילים ושאר אנשי צה"ל, שביניהן נרקמות עלילות וסיפורים שונים, בחייהם הצבאיים, האזרחיים והאישיים, חברויות, בגידות, קשיים ואהבות, תוך ניסיון להעניק תמונה כללית של החברה הישראלית בכלל והעולם הצבאי הישראלי בפרט.

"אתה תעבור לגור פה עד שאתה תעבור את הקיר הזה. אתה תגדל פה את המשפחה שלך, את הנכדים שלך, אתה תגור פה, תאכל פה, אבל אתה תעבור את הקיר הזה, אתה מבין?"
[המ"פ עידו (אקי אבני) לגוליבר (אלי פלח), טירונות פרק 3]

פ... -קדימה, רעל בעיניים.
-קדימה, גוליבר, בעיטה לקור.

אתה תגור פה, תאכל פה, אבל אתה
תעבור את הקיר הזה, אתה מביין?

משנה, מסכת בבא בתרא^[1], דף ב עמ' א,ב

הַשׁוֹתֵפִין שְׂרָצוּ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה בְּחָצֵר –
בוֹנִין אֶת הַכוֹתֵל בְּאִמְצָע.

גמרא

סְבִרוּהָ מַאי מְחִיצָה? גּוֹדָא,

כְּדֵתְנִיא: מְחִיצַת הַכָּרִם שְׁנִפְרָצָה – אוֹמֵר לוֹ
"גְּדוֹר", חֲזָרָה וְנִפְרָצָה – אוֹמֵר לוֹ "גְּדוֹר",
נִתְיָאֵשׁ הַיְמָנָה וְלֹא גְדָרָה – הָרִי זֶה קִידֵשׁ
וְחַיִּיב בְּאַחֲרֵיֹתָהּ...

וְאִימָא: מְחִיצָה – פְּלוּגָתָא,

כְּדִכְתִּיב: "וַתְּהִי מִחֻצַּת הָעֵדָה".

שותפים שרוצים לעשות מחיצה ביניהם – בונים
כותל באמצע החצר המשותפת.

בבית המדרש סברו הלומדים כי "מחיצה"
הכתובה במשנה פירושה – גוֹדָא=גדר פיזית.
לומדים זאת ממשנה חיצונית^[2] (בְּרִיתָא) אחרת
בה עוסקים במחיצה של כלאי הכרם^[3] שנפרצה,
ושם הלשון "מחיצה" נרדפת לגדר פיזית.

ואולי יש לומר אחרת – ש"מחיצה" פירושה -
חלוקה, וניתן ללמוד זאת מפסוק בספר במדבר
העוסק בחלוקת השלל ממלחמת ישראל
במדוינים: "ותהי מחצת העדה". ומחצת העדה
פירושו חלק מהעדה.

[1] **בְּבֵא בְּתָרָא** –שער אחרון. החלק השלישי והאחרון של סדר נזיקין אחרי בבא קמא (שער ראשון) ובבא מציעא (שער אמצעי).
[2] **בְּרִיתָא** - מאמר של **תנאים** שלא הוכנס ל**סדר המשניות**, ולכן נותרה חיצונית להן. פירוש המילה "בריתא" בארמית הוא "חיצונית" - "בר" הוא "חוץ". רוב הברייתות מפוזרות בתלמודים.
[3] **כְּלָאִים** -ישנה הקפדה שלא להרכיב מינים שונים (בבגדים: צמר ופשתים; בחיות: הרבעת שור וחמור ואף חרישה בשור ובחמור ביחד; באוכל: בשר וחלב ועוד). אחת הסיבות לכך היא הרצון לשמר את ייחודו וייעודו של כל מין.
בסוגיה שלנו עוסקים בכלאי הכרם: "לא תִזְרַע כְּרִמָּךְ כְּלָאִים פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלָאָה הַזֵּרָע אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֵת הַכָּרִם." (דברים פרק כב ט).
הזרע זרעים ליד גפן, או נוטע גפן ליד תבואה, אינו חייב על הזרעה, אבל מה שגדל – נאסר ליהנות ממנו. המחיצה היא באחריות בעל הכרם, שהרי ההנחה היא ששורשי הגפנים הם שמתפשטים והולכים לכיוון התבואה.

ר' נתן שטירנהארץ, ליקוטי הלכות, הלכות שותפים בקרקע, ד
ויש לרמז במה שאמרו רבותינו זיכרונם
לברכה במשנה: "השותפין שרצו לעשות
מחיצה וכו'"
והטעם משום "היזק ראייה", על פי מה
שכתב ר' נחמן מברסלב ז"ל (סימן כג)
שתיקון להינצל מתאוות ממון הוא
להסתכל על שורש השפעת הממון ושם
הוא כולו אור צח...

והם בחינת כותל בחינת כ"ו ת"ל שהוא
בחינת כ"ו ת"ל שהוא בחינת שם הקדוש
שמשם הגוונים והוא תל שהכל פונין בו
והכל תאבים להסתכל בו, וזהו השותפין
שרוצים לחלוק, ואזי צריכים לשמור
מ"היזק ראייה" אזי בונים את הכותל הנ"ל,
שצריכים לתקן ולבנות בחינת הכותל
הנ"ל. שכל עיניהם יביטו ויסתכלו רק על
אותו הכותל, דהיינו, בחינת הגוונים עילאין
המלובשים בהממון כנ"ל ואזי בוודאי לא
יזיק אחד את חברו בהיזק ראייה כי "היזק
ראייה" הוא רק מרע עין, דהיינו שהוא
מקנא את חברו ומתאוה לממון חברו.

במשנה שלנו יש רמז גדול לסיבת בניית הכותל:
אדם שיש לו תאוה שלילית לממון ורוצה להינצל
ממנה – יביט על מי שגרם לכך שהממון יופיע בעולם.

בסוגיה שלנו, הגמרא מפרטת, שהסיבה לבניית כותל
היא למנוע נזק של אדם לחברו באמצעות העיניים
("היזק ראייה"), ור' נחמן מציע דרך לתקן את הנזק.

קנאה בין אדם לחברו נוצרת מעין רעה ומתאוה
לממונו, והדרך להתמודד איתה היא לבנות ולהביט
בכותל. המילה "כותל" בנויה מ"כו" (שם ה'
בגימטריה) ומ"תל". הכותל מסמל את המקור של
הממון.

אדם צריך להתרחק מחברו כדי שלא יזיק לו, אך
מסיבה מיוחדת:

כדי שכל כוח יוכל לבא לידי ביטוי. אנשים שחיים
בקרבה גדולה מדי אחד לשני – יוצרים יותר מדי
אור, ובמצב כזה מתחילות המריבות ביניהם.

יש רמז לצורך להרחיק בין השותפים: האות "א"
הבנויה משני קוים דקים של האות יו"ד וביניהם קו
מפריד באלכסון. בדיוק כמו היחס בין העיניים
והאף.

וזה בח' הרחקת הנזק, כי צריך כל אחד
להרחיק עצמו מחברו כדי שלא יזיק את
חברו, כי כל אחד מישראל עם חברו הם
בבחינת שתי הרוחות, כי אין שני בני אדם
שווין וכוח הנשמות הם זה למעלה מזה..
וכשנכללים ומתקרבים זה לזה יותר מדי
הוא בחינת ריבוי אור שגורם שבירת כלים
חס וחלילה שמשם כל ההיזקים..

וזה בחינת היזק ראיה, כי העיקר תלוי
בעיניים, כי העיקר התפתחות ב' הרוחות
הנ"ל שהם ב' יו"דים הנ"ל הם בחי' עיניים,
כי יש ששני העיניים הם בחי' שני יו"דים
והחותם שביניהם הוא ואו, היינו בחינת
אל"ף.."

מחיצת בית הכנסת

בית כנסת הגפן. אפרת,
סטודיו גוש אלונים.
שילוב של עץ וזכוכית.

<http://www.bizmakebiz.co.il/Members/1ced00b9-be7a-467c-a0b4-1a6e7bfd88bd/Portfolio/>

עזרת נשים, יובל נדל, 2000, תצלום אמנותי.

<https://picasaweb.google.com/lh/photo/Tk08liKNhltqiBwEBTWqbWnbixHpykioi9ypmx4oXSg>

בעזרת הנשים

למדתי אהבה בילדותי בבית הכנסת של ילדותי
בעזרת הנשים בעזרת הנשים שמאחורי המחיצה
שכלאה את אמי עם כל הנשים והנערות.
אבל המחיצה שכלאה אותן, כלאה אותי מן הצד השני,
הן היו חופשיות באהבתן ואני נשארתי
כלוא עם כל הגברים ועל כל הנערים באהבתי ובכמיהתי,
ורציתי להיות אתן שם ולדעת את סודותיהן
ולברך "ברוך שעשני כרצונו" אתן. והמחיצה,
וילון מלמלה לבן ורך כשמלות קיץ והווילון
זז הלוך ושוב בטבעות ובלולאות,
לו לו לו לולאות, לו לו, קולות אהבה בחדר הסגור.
ופני הנשים כפני הלבנה שמאחורי העננים
או המלאה בהיפתח הווילון כמו במערכת
קוסמית קסומה. ובלילה בירכנו ברכת
הלבנה בחוץ ואני חשבתי על הנשים.

(יהודה עמיחי מתוך "פתוח סגור פתוח" עמ' 17)

אמה טרקסין –

מחיצה בבית המקדש

במקום הפרוכת, שהיתה מבדיל במשכן בין הקודש ובין קודש הקדשים, בנה שלמה בית-ראשון כותל של אבני גזית בעובי אמה של ששה טפחים, ונקרא בלשון המקרא: דביר, ובלשון חכמים: אמה טרקסין. קראוהו כך, לפי ש"טרקסין" מובנו: פנים וחוץ בלשון יונית, שהסתפקו בו אם הוא כלפנים או כלחוץ.

ויש אומרים ש"טרק" מובנו: סגירה ו"סין" היינו "סיני", שהכותל הזה סגר את הלוחות שניתנו בסיני, שהיו לפנים הימנו.

באמצע הכותל היה פתח ופרוכת פרוסה כנגדו. אף דלתות זהב היו לפתח, אבל הדלתות לא היו נסגרות לעולם, לפי שבדי הארון היו בולטים ויוצאים בפרוכת, ועיכבו את הדלתות מלהיסגר.

בבית-שני לא בנו אמה טרקסין, לפי שהבית היה גבוה יותר מהבית הראשון ולא היה הכותל יכול לעמוד בעובי אמה, ולא יכלו לבנות כותל רק עד הגובה שאפשר לו לעמוד בעובי זה ולסתום את השאר בפרוכת, שמסורת בידינו ("גמירי") שמחיצה זו צריכה להיות או כולה בפרוכת כמו במשכן או כולה בבניין כמו במקדש ראשון.

- מדוע יש מחיצה כפולה בכניסה לקודש הקודשים?

- נסו לעמוד ממול ארון הקודש מבית הכנסת. מה גורמת לכם הפרוכת? האם

טוב לכם עם מיקומה ומשמעותה?

מכתב אישי

העולם שלנו מלא במחיצות. החל מהחותם במרכז הפרצוף, היוצר מחיצה לעיניים, ממשיך למחיצות הלב, ומתרחב למחיצה בבית המקדש (אמה טרקסין), לפרוכת בארון הקודש ולמחיצה של עזרת הנשים.

המחיצות ממשיכות להקיף את חיינו בכתלים בין אישיים, חברתיים וציבוריים, ומעל הכל מחיצה אחת גדולה בין ישראל לאביהם שבשמים.

האם המחיצה הכרחית כל כך?

"הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כְּתָלָנוּ מְשֻׁגָּיחַ מִן הַחֲלָנוֹת מְצִיץ מִן הַחֲרָכִים" (שיר השירים ב,ח) מסכת בבא בתרא העוסקות בסוגיות חברתיות רבות מפגישה אותנו תחילה בסוגיית המחיצות. כנראה שאם נדע את מהותה של מחיצה, יהיה לנו בסיס טוב וגישה נכונה לבעיות החברתיות הסבוכות ביותר.

הסוגיה הציפה אותנו בהגדרות שימושיות לדיון: "גודא" ו"פלוגתא"

יש מחיצה שתפקידה להפריד ולנתק בין שני צדדים. הגמרא קוראת למחיצה זו "גודא".

יש מחיצה שתפקידה לחבר בין צדדים. המחיצה היא נקודת המפגש, והיא מאפשרת לצדדים לחלוק ולחיות ביחד. הגמרא קוראת למחיצה זו "פלוגתא".

אלו מחיצות קיימות אצלך בחיים? מתי כדאי לשבור קירות?

מדוע מניחים פתקים בכותל המערבי?

תרגיל מסכם – סיור מחיצות

צאו לסיבוב בחוץ. 20 דק' יספיקו.

הסתובבו ומצאו מחיצות, גדרות וכתלים.

שימו לב שחלק מהמחיצות נחבאות ולא נראות במבט ראשון.

נסו לאבחן מהי תפקידה של כל מחיצה. האם היא "גודא" או "פלוגתא".

תוך כדי הסיור בחרו להתעכב ליד מחיצה אחת שיש לכם מה לומר עליה.

נסו להשפיע עליה בצורה כלשהיא (להשאיר עליה מכתב, לצלם, לשיר לידה, להוסיף אבן קטנה וכן הלאה).

יש לתעד את המחיצה באמצעות מצלמה או כל אמצעי אחר.

- חזרה למליאה והאזנה לתוצאות התרגיל.